

Zeeuwse zilte natuur in de maak

Bereikbaarheid

Het gebied is alleen voor wandelaars toegankelijk. Je kunt gratis parkeren aan de Nieuwe Slikkenburgseweg, aan de rand van Breskens. Volg de Zeekraalroutebordjes vanaf deze parkeerplaats. Fietsers kunnen hun fiets ook stallen bij de ingang Langeweg (ter hoogte van de Kieweg) en daar het gebied ingaan. Je kunt het gebied fietsend bekijken vanaf de dijken eromheen. Honden zijn in een groot deel niet toegestaan. Voor een kaart van de routes en meer informatie zie www.waterdunen.com/opening

Waterdunen gezien vanuit oost, met de vogeleilanden en middenachter de getijdenduiker. Ten noorden daarvan komen de vakantiewoningen van Molencaten. Foto: Provincie Zeeland, Percy's.

Rijdend door het voormalige krekengebied van West Zeeuws-Vlaanderen zie ik overal in het landschap nog oude kreekresten en dijken. Zo'n 2000 jaar geleden was het landschap hier dynamisch, wijds en wadachtig, met vrij spel voor de zee. Vandaag ben ik op weg naar Waterdunen, een 250 hectare nieuw ingericht, multifunctioneel kustgebied aan de rand van Breskens. Hier is een vergelijkbaar krekensysteem opnieuw aangelegd, compleet met zoutwaterinlaat.

Duinconsulent Jo Timmers en beheerder Fred Schenk vertellen me er meer over.

In het huidige Zeeland betekent een doorbraak naar de zee ook een doorbraak in het denken. In Waterdunen komen enkele ideeën en plannen samen. De kust op die plek was een zwakke schakel en moest versterkt worden, Zeeuws Vlaanderen wil een werkgelegenheids- en innovatie-im-

puls én er is behoefte aan compensatie in hectares natuurgebied. Door het verdiepen van de vaargeul van de Westerschelde zijn gedeelten van de natuurrijke zandplaten en schorren verdwenen en daarmee een dynamisch leefgebied voor kustvogels en zeehonden.

Zaak van lange adem

Samen met duinconsulent ter plaatse, Jo Timmers, bekijk ik vanaf de omliggende dijken en de zeewering in het westen het gebied. We mogen er nog niet in. Het doet me denken aan de Slufter op Texel of, dichterbij, het Zwin op de grens van Nederland en België.

Vijf partijen (waterschap Scheldestromen, gemeente Sluis, provincie Zeeland, Het Zeeuwse Landschap en recreatiebedrijf Molecaten) sloten in 2015 een samenwerkingsovereenkomst. "Dit soort projecten waarbij goed boerenland omgezet wordt in getijdennatuur ligt heel gevoelig

Waterdunen gezien vanuit zuid. Foto: Provincie Zeeland, Sky Pictures.

Waterdunen in de nevel. Foto: Nico van Kappel

in Zeeland, denk maar aan de Hedwigepolder” Als eerste zijn enkele boerenbedrijven uitgekocht en is een camping ontmanteld. “Het project is een aantal malen stil gelegd en heeft aardig wat vertraging opgelopen”, vertelt Jo. De prilste planvorming begon in 2004, het daadwerkelijke inrichtingsproject startte in 2012. In Duin 2016 nr 4 meldde Adrie Provoost dat project Waterdunen bijna afgerond was. Dit jaar krijgt de inrichting van het natuurdeel echter pas zijn definitieve gestalte en Molecaten start met bouwen in 2022.

Kokers in plaats van kerf

Aan de kant van de zee is in een zoutwater inlaat, de ‘getijdenduiker’,

aangelegd. Deze heeft kokers die bij vloed zout zeewater binnen laten stromen. Schuiven in de kokers kunnen de waterstand regelen en ze bij hoog water geheel afsluiten. Op deze manier ontstaat een bescheiden getij van een meter rond NAP in het broedseizoen en daarbuiten rond de anderhalve meter. Een meer natuurlijke manier van inlaten, zoals bij een kerf in de zeereep, is hier niet haalbaar omdat de zeereep hier erg smal is en bestaat uit een harde zeedijk. Deze is als onderdeel van de projectafspraken versterkt en met nieuwe duinaanleg verbreed.

Kronkelende krekens

Het Zeeuwse Landschap beheert

thans het natuurdeel dat vanaf 2022 hun eigendom wordt. Het ziet er nu nog leeg en nieuw ingericht uit. In het hart liggen vogeleilanden en zoutwaterkrekens, die op het moment van ons bezoek in juni al volop door kustbroedvogels bezet zijn. De eilanden zijn door loopbruggen met elkaar verbonden. Districtshoofd Fred Schenk geeft aan dat een deel van het gebied op 9 oktober 2021 voor het publiek wordt geopend. Bezoekers kunnen de vogels dan van dichtbij zien, vanuit vogelobservatiehutten en kijkschermen. Op een van de eilanden staat tijdens het broedseizoen een webcam waarmee je de broedende grote sterns kunt volgen. In andere stukken wordt nog doorgewerkt aan de inrichting van de paden en een entree met een luxe hut, kleinschalige horeca en speelnatuur.

“Na het in gebruik nemen van de getijdenduiker in september 2019 stroomt er tweemaal daags zout zeewater het gebied in waardoor het in rap tempo van agrarisch land is veranderd in zout schor”, legt Fred me uit. “Dit is te zien aan de vegetatie van zulte (zeeaster), zeekraal en schorrekruid, en aan vissoorten in de krekens zoals zeebaars en harder. Op de centrale broedvogeleilanden broeden duizenden sterns en meeuwen”. Later in het jaar laat hij mij weten dat het broedsucces in 2021 uitzonderlijk goed was: 5000 paar grote sterns, 140 paar dwergsterns, 350 paar visdiefjes, 3000 paar zwartkopmeeuwen, 1000 paar kokmeeuwen en nog wat kleinere plevier!

Waterdunen ligt ook op een plek waar veel trekvogelroutes bijeenkomen. Op de zeedijk bij Breskens staat niet voor niets een bekende vogeltelpost. De nieuwe getijdennatuur biedt deze vogels een plek om onderweg te rusten en bij te eten.

Kustlaboratorium

Het Zeeuwse Landschap wilde al langere tijd een plek waar natuur en agrarische innovatie met zilte teelten samen ontwikkeld konden worden. Met de voorspelde zeespiegelstijging wordt het in de toekomst voor de

Panorama over Waterdunen vanaf de zee kant. Foto: Hanneke Mesters

Zeeuwse eilanden steeds moeilijker zilte kwel in de ondergrond tegen te houden. Experimenteren met nieuwe vormen van landbouw en het binnendijks kweken van schelpdieren zoals oesters en tapijtschelpen, algen en vis kan een oplossing bieden, zeker als dit gecombineerd kan worden met meer ruimte voor natuur.

In het zuidoostelijke deel van het gebied is hiervoor dertig hectare gereserveerd. In 2015 is daar een geheel nieuw Kustlaboratorium neergezet. Ook is een zogenaamde Oestergeul aangelegd waarin zout water machinaal aangedreven heen en weer stroomt. Ondernemers uit de directe omgeving experimenteren hier dit jaar voor het eerst met gewassen

als gerst, koolzaad en kruiden en met het kweken van oesters. De oude gerestaureerde boerderij ‘t Hof Waterdunen is bewaard gebleven en doet nu dienst als beheerkantoor/ werkplaats.

Toekomstige ontwikkelingen

In het noordelijk deel legt Recreatiebedrijf Molecaten, een van de projectpartners, vanaf 2022 gefaseerd een verblijfsrecreatiepark aan. Daar komen circa driehonderd bungalows en tweehonderd campingplaatsen. Op dit moment is er nog niets te zien, maar de bebouwing zal het gebied dat er nu zo rustig bij ligt een compleet andere uitstraling geven. “Molecaten was de eigenaar van de ontmantelde

Camping Napoleonhoeve. De afspraken over de herbouw zijn vastgelegd in een overeenkomst die al ruim vóór het definitief worden van de Zeeuwse Kustvisie is afgesloten”, licht Jo toe. “Daarin zijn ook de locatie en het aantal huisjes, kampeerplaatsen en dergelijke vastgelegd”.

Een belangrijk punt van zorg is dat de invloed van de recreatiedrukke vanuit het park op de kustbroedvogels dan te groot zal zijn. Het Zeeuwse Landschap geeft in een filmpje aan dat de ontstane natuur vergelijkbaar is met de verdwenen rustige buitendijkse Westerscheldenatuur, maar die vergelijking gaat mogelijk toch wel mank.

“We moeten als natuurorganisaties een oogje in het zeil houden,” vindt ook Jo. “Uiteindelijk moet het niet zo worden dat de natuur hier het onderspit delft ten opzichte van de andere functies zoals recreatie en innovatieve landbouw”.

Vooralsnog krijgt Waterdunen van mij het voordeel van de twijfel. Gezien de klimaatontwikkelingen zullen we in toekomst juist met dit soort projecten moeten gaan experimenteren. Liefst met nog meer ruimte voor de natuur. •

Hanneke Mesters
is redacteur van Duin

In 2021 broedden 5000 paar grote sterns op de eilanden

Foto: René van Rossum

De getijdenduiker aan de zee kant. Foto: A. Oliehoek

